

Het Broek nu een volwaardig reservaat

De Heiveldse Beek kronkelt weer

In de vorige Nieuwsbrief gaven we al een overzicht van de maatregelen die er dit najaar in 't Broek in het Chaamse Bekengebied zouden plaatsvinden.

Eind oktober is men begonnen met de hermeandering van de Laag Heiveldse Beek, bovenstrooms van de landgoederen.

Volgens het convenant "Chaaamse Beken" zou de Chaaamse beek benedenstrooms van de landgoederen moeten gaan meanderen. Dit is nooit gelukt. Met enige gepaste trots kondigen we daarom dit bovenstroomse resultaat aan.

Creatieve inzet van het instrument Landinrichting, idealisme, constructief overleg, veel aandacht voor de betrokken mensen in de streek, en een goede planmatige opzet hebben deze natuurontwikkeling mogelijk gemaakt.

De belangrijkste partijen waren de Landinrichtingscommissie en de Dienst Landelijk gebied, het Waterschap Mark en Weerij, Natuurmonumenten en, last but not least, de betrokken grondeigenaren in het gebied. De uitvoering van het werk is in handen van het Waterschap.

Lees ook het artikel "Win-Win" van Guust van der Steen op pagina 2.

Natuuragenda

december

12, vr 20h: **lezing Brabants
Landschap**

januari

9, vr 19h45: **ledenavond !!!**

24, za 9h: **werkdag beken**

februari

7, za 9h: **wandeling in
Het Broek**

11, wo 20h: **natuurscursus**

14, za 9h: **werkdag beken**

18, wo 20h: **natuurscursus**

maart

7, za 9h: **werkdag beken**

13, vr 20h: **lezing zuidelijk
Afrika**

27, vr 20h: **amfibieënavond**

april

5, zo, 9h: **natuurscursus**

26, zo 9h: **fietstocht Rechte
Heide**

19, zo, 9h: **natuurscursus**

25, za, 9h: **natuurscursus**

Mark en Leij tikkert aan de weg, en de resultaten mogen er zijn. Overleg, samenwerking en draagvlak in de streek zijn daarbij essentieel. Dat vindt de "andere" partij gelukkig ook. Daarom hebben we Guust van der Steen uitgenodigd een artikel te schrijven over zijn bijdrage aan de inrichting van Het Broek en de hermeandering van de Laag Heiveldse Beek. Zonder zijn inbreng zou het hiervoor beschreven resultaat niet mogelijk zijn geweest.

Guust is namens de N.C.B. lid van de Landinrichtingscommissie Baarle-Nassau, is voorzitter van het Agrarisch Platform "De Baronie" en

Als je voor de eerste keer deze term hoort dan denk je als vanzelf: het zal wel weer een modegril zijn. Echter, als je werkzaam bent als lid van een Landinrichtingscommissie, kom je er gaandeweg achter dat landinrichting een beleidsterrein is waar je werkelijk inhoud kunt geven aan de term "win-win".

Bij mijn laatste bezoek aan de heer Piet Bertens aan de Bredaseweg in Chaam, was meteen al duidelijk dat win-win wel degelijk kan. Al aan het begin van het gesprek met Piet aan de keukentafel gaf hij aan, bijzonder tevreden te zijn over het werk dat op zijn huiskavel, in het kader van de inrichting van Het Broek, aan de gang is.

Voorgeschiedenis

Als afgevaardigde van de Landinrichtingscommissie ben ik ruim een jaar geleden persoonlijk in overleg gegaan met Piet en zijn gezin over de plannen voor Het Broek, en de gevolgen die deze plannen mogelijk zouden hebben voor zijn bedrijf.

Ik werd hierbij ondersteund door de deskundigen van de Landinrichtingsdienst en het Kadaster.

Vorig jaar juli bezocht ik Het Broek, samen met Johan Schaeleackens en Bert Verhoef, districtsbeheerder van Natuurmonumenten in West-Brabant, om de haalbaarheid

Win-Win

van de inrichtingsplannen te bekijken.

De heer Verhoef maakte duidelijk dat er bij een eventuele inrichting een strook van gemiddeld 25 meter aan de overkant van de beek mee genomen moest worden. Anders zou het voor Natuurmonumenten moeilijk worden medewerking te verlenen aan de plannen voor Het Broek.

Mijn eerste reactie was dat dit totaal onmogelijk was, omdat het hier een huiskavel betrof van een agrariër die verder weinig uitbreidingsruimte had. Echter, met de instelling dat iets pas onmogelijk is nadat dit overtuigend bewezen is, ben ik, na overleg met de Landinrichtingscommissie, met diverse personen en instanties in overleg gegaan.

Het eerste overleg dat ik met de familie Bertens had, was voor mij erg moeilijk. Het is nogal wat om een collega-boer te vragen een deel van zijn huiskavel af te staan om er een natuurproject op te realiseren.

Al snel bleken er toch aanvaardbare ruimtelijke mogelijkheden te zijn rond de huiskavel. Een eerste poging werd in het werk gesteld om de aanliggende gronden via een plan van tijdelijk gebruik vrij te krijgen. Door persoonlijke omstandigheden van de diverse eigenaren en pachters was dit

helemaal niet mogelijk. Wat nu gedaan?

Overeenstemming

Om een lang verhaal kort te maken: Er is begin september 1997 overeenstemming bereikt met de familie Bertens over een plan van tijdelijk gebruik. Dhr. Bertens staat 1,5 ha af en krijgt daarvoor 1,8 ha terug. Hij kan nog 1,0 ha huren, en met Natuurmonumenten een overeenkomst sluiten over het gebruik en/of inscharen op ongeveer 7 ha, aansluitend aan zijn huiskavel, over de beek in de nieuwe Ecologische Hoofdstructuur.

Zijn huiskavel wordt nu op kosten van de landinrichting ingericht. Hij heeft bovendien recht op teruggave van de waarde van de afgestane 1,5 ha bij het plan van toedeling. Dan eindigen overigens wel al de andere overeenkomsten met de Landinrichtingscommissie.

Terreinbezoek

Na het gesprek aan de keukentafel zijn we natuurlijk in het gebied gaan kijken. Je ziet dan volop activiteiten in het kader van de inrichting van de huiskavel, de hermeandering van de beek en het verder

grondverzet om te komen tot een optimale inrichting van het gebied, zoals dat in de diverse plannen uitgewerkt is. Als landinrichtingscommissielid bekijk ik dat met veel voldoening. Maar wat op dit moment nog belangrijker is, is dat alle betrokkenen tevreden zijn. Piet Bertens liet daar geen twijfel over bestaan.

Een praktijkresultaat van win-win

Natuurontwikkeling in het Markdal.

Afgelopen zomer werden fietsers en wandelaars langs de Mark opgeschrikt door het gegrom van graafmachines en vrachtwagens die grote hoeveelheden zand afvoerden.

“Wat is hier gaande?” zullen velen gedacht hebben. Langs het pad stond een bord waaruit bleek dat het hier om een natuurontwikkelingsproject gaat. Dit project wordt uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van de Landinrichtingscommissie Ulvenhout/Galder.

Ontstaan en doel van het project.

Ongeveer acht jaar geleden is de landinrichtingscommissie begonnen met het maken van een plan voor dit gebied. Tegelijkertijd werd het Natuurbeleidsplan in de Tweede Kamer aangenomen. In dit plan kreeg het Markdal de bestemming natuurontwikkelingsgebied.

Binnen het gebied Ulvenhout/Galder moest er langs de Mark zo'n 150 ha natuurontwikkelingsgebied worden gerealiseerd. Hiervoor is een termijn van ongeveer 20 jaar gepland.

Twee jaar na aanvang van de werkzaamheden van de commissie vertrok een agrariër met zijn bedrijf naar elders, en zijn bedrijf in Galder werd verkocht aan Natuurmonumenten. Een aantal hectaren van die grond lag precies in het natuurontwikkelingsgebied. Op een gedeelte van deze gronden wordt thans het project uitgevoerd.

De directe aanleiding tot het plan was de vernieuwing van het fietspad langs de Mark. Dit pad was zo smal geworden dat de toenmalige gemeente Nieuw Ginneken besloot om het te verbreden. De commissie heeft toen het advies gegeven het fietspad gelijk op een

betere plaats te leggen, zodat je belastinggelden zo zorgvuldig mogelijk inzet.

In de commissie is toen besloten om, in samenwerking met het Waterschap, Natuurmonumenten, de gemeente en de Dienst Landelijk Gebied een plan te maken voor de inrichting van dat gebied.

Dit bood een drietal voordelen:

- ◆ **A l l e** werkzaamheden konden in een keer worden uitgevoerd.
- ◆ De streek kon zien dat zo'n commissie niet alleen bleef praten, maar ook zaken realiseerde.
- ◆ Er wordt eindelijk echt werk gemaakt van natuurontwikkeling, en tegen zeer bescheiden kosten.

Opbouw van het project.

- ◆ Het verleggen van de uitmonding van de Kerzelsebeek wat meer stroomafwaarts in de Mark. Doel hiervan is een wat minder steil verhang, waardoor meandering wordt bevorderd en de goede waterkwaliteit van de Kerzelsebeek zo lang mogelijk wordt vastgehouden in het gebied ten behoeve van flora en fauna.
- ◆ Middels een vistrap wordt het ook voor vissen weer mogelijk om vanuit de Mark de beek op te zwemmen en daar naar paaiplaatsen te zoeken.
- ◆ Op de kruising van fietspad en beek is een brug en een voorde, een doorwaadbare plaats in een

beek, aangebracht.

- ◆ Verder is een stuk van de oude loop van de Mark weer opgegraven en aangesloten op de stroming, waardoor er weer enige dynamiek in het systeem komt. Dit is van groot belang voor allerlei waterplanten en

waterorganismen.

- ◆ De oeverbeschoeiing werd verwijderd, waardoor er weer een natuurlijke oever ontstaat met slikranden, riet en zandstrandjes.
 - ◆ Als laatste werd de teeltlaag afgegraven. Dit heeft een tweeledig doel, namelijk het verwijderen van voedingsstoffen, waardoor andere planten ook weer een kans krijgen. En door de verlaging van het maaiveld kan het grondwater tot in de wortelzone van de planten komen. Dit is voor bepaalde vegetaties van levensbelang.
- Op deze manier zijn de voorwaarden geschapen om een schitterend stukje min of meer natuurlijk beekdal terug te krijgen, en wordt inzicht verkregen in de wijze waarop natuurontwikkeling vorm gegeven kan worden. Het woord is nu aan moeder natuur.

Gemeente Alphen-Chaam start project "Samen voor Groen"

Mark en Leij ontving een uitnodiging van de gemeente om op 7 oktober deel te nemen aan een overleg over een nieuw initiatief van de gemeente: "Samen voor groen".

Het gemeentebestuur is voornemens om een convenant, een soort overeenkomst, af te sluiten met de verschillende partijen die belangen hebben in het buitengebied van de gemeente. Het convenant is bedoeld om de aanleg van erf- en kavelgrensbeplantingen in het buitengebied aantrekkelijker te maken. Dit gebeurt dan vooral in het kader van

Gemeentelijke visie

Op dit moment kun je in het kader van een ruilverkavelings-project ook al erf- en kavelgrensbeplanting aanleggen. De bestaande regelgeving weerhoudt vele agrariërs om daadwerkelijk over te gaan tot het aanleggen van beplanting. Dat is jammer omdat er in zo'n landinrichtingsproject ruime middelen voor subsidie zijn.

Zo mag men wel groen aanplanten, maar niet zondermeer weer opruimen. Daarvoor zijn kapvergunningen vereist, waarbij dikwijls ook nog herplanting vereist wordt.

In de notitie "Samen voor groen" heeft de gemeente, samen met het Noordbrabants Landschap en de Dienst Landelijk gebied een visie uitgewerkt hoe op gemeentelijk niveau invulling gegeven kan worden aan agrarisch landschapsbeheer.

Zo'n initiatief heeft alleen maar kans van slagen als het voor de boeren aantrekkelijker wordt nieuw groen aan te planten. Heel belangrijk daarbij is dat de bestaande regelgeving soepeler wordt toegepast en dat er goede afspraken gemaakt worden. Deze afspraken worden verwerkt in een convenant dat op gemeentelijk niveau uitgewerkt is tussen de betrokken partijen: de gemeente, de

landbouworganisaties en de natuurverenigingen.

Inhoud notitie en convenant

De belangrijkste afspraken zijn:

- ◆ "Nieuw groen is vrij groen", dus geen kapvergunning of herplantplicht meer voor dit nieuwe groen. De minimale instandhoudingstermijn is acht jaar.
- ◆ De aanleg van meer groen mag niet leiden tot aantasting van de agrarische belangen (ofwel geen planologische schaduwwerking).
- ◆ De kosten voor aankoop van plantsoen, boompalen en de levering van het plantsoen bij de deelnemers thuis wordt volledig door de Landinrichtingsdienst

betaald.

- ◆ Het uitgangspunt is een goede en klantvriendelijke voorlichting van de deelnemers. Een goed hoveniersbedrijf die ervaring heeft met het ontwerpen van erf- en kavelgrensbeplantingen speelt hierbij een belangrijke rol. De gemeente heeft een belangrijke ondersteunende en coördinerende rol. Niet elke deelnemer apart maar de gemeente vraagt subsidie aan voor het totale project.

Uitwerking

Het project zal in eerste instantie concreet uitgewerkt worden in het ruilverkavelingsgebied Alphen en Riel. In november 1997 vindt de bespreking van het project en het convenant plaats in het College van Burgemeester en Wethouders en de gemeenteraad. In december wordt het convenant ondertekend door de betrokken partijen, waaronder ook Mark en Leij.

De gemeente heeft een plan van aanpak en een tijdsplanning

oude kavelbeplanting, met ondermeer meidoorns en eiken.

vastgesteld hoe de verdere procedure moet verlopen. Dit loopt van de voorlichting vanaf februari 1998 tot de levering van het plantsoen bij de deelnemer op het erf in november 1998.

Reacties

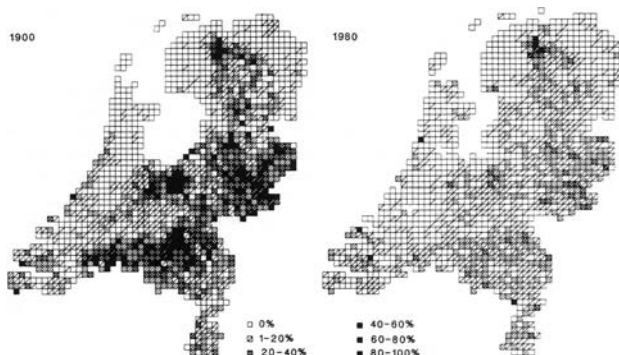
Tijdens de vergadering van 7 oktober bleek dat de meeste participanten konden instemmen met het convenant. Een zorg van de N.C.B. vertegenwoordigers is, dat er conflicten tussen burens kunnen ontstaan bij het aanbrengen van kavelgrensbeplanting. Bovendien vroegen zij zich af of het gevaar bestaat dat de regelgeving in de toekomst veranderd wordt. Zij beamen wel dat veel agrariërs tot nu toe niet het initiatief nemen tot het aanbrengen van beplantingen vanwege de starre regelgeving.

In een schriftelijke reactie van 19 oktober geeft de ABC-milieugroep aan dat zij het voorgestelde plan voor "vrij groen" bij kavelgrensbeplanting niet zullen onderschrijven. Naar hun mening dient bij het aanwenden van gemeenschapsgelden voor kavelgrensbeplanting sprake te zijn van "blijvend" groen.

Reactie Mark en Leij

Het bestuur van Mark en Leij sprak zijn waardering uit voor het initiatief van de gemeente. We zijn blij met dit initiatief van de gemeente om iets aan de natuurwaarden in het agrarisch gebied te doen.

Wel hadden we een aantal vragen en opmerkingen: Is het verschil tussen oud en nieuw groen over 10 jaar nog wel zo duidelijk? In feite wordt er met dit convenant 10 jaar vooruit geregeerd. In bijvoorbeeld 2008 zou het kappen van vrij groen dat kwalitatief veel bijdraagt aan het landschap, kunnen stuiten op veel maatschappelijke weerstand. Ook kun je dan als gemeente het

verandering in de begroeiing van perceelranden tussen 1900 en 1980.

verwijt krijgen met twee maten te meten.

We constateren verder dat dit convenant in eerste instantie zijn praktische uitwerking krijgt in de ruilverkaveling Alphen. In feite erg laat en ook bedoeld als reparatiemaatregel. We adviseren in de Ruilverkaveling Baarle-Nassau, waaronder Chaam en Ulicoten vallen, constructiever te werken. Zie onze visie verderop.

Ons bestuur kan zich toch verenigen met de strekking en de inhoud van het convenant. Het alternatief van het afblazen van dit convenant is immers; "géén groen". Bovendien geeft het een handvat aan agrariërs, natuurbeschermers en gemeenten om samen aan het landschap te blijven werken. Tenslotte denken we dat het meeste van het aangelegde groen over acht jaar wel zal blijven.

De toekomst

Het bestuur van Mark en Leij zal bij de gemeenten Baarle-Nassau en Alphen-Chaam en bij de Dienst Landelijk Gebied pleiten voor een andere uitwerking van de Ruilverkaveling Baarle-Nassau dan in Alphen gebeurd is. Wij zullen onze visie in overleg of schriftelijk naar voren brengen. Hoofdpunten zijn:

- ◆ *We pleiten ervoor in een vroegtijdig stadium een overleggroep (begeleidingsgroep) samen te stellen met daarin alle betrokken instanties. De sturing en coördinatie van deze groep zou bij de gemeente moeten liggen. Zij bepaalt immers hoe ver de ruilverkaveling in haar buitengebied mag gaan.*
- ◆ *In plaats van de huidige werkwijze (reparatie achteraf) kun je beter op voorhand in een actieplan een aantal zaken regelen: Welke beplanting is belangrijk, welke beplantingen moeten geruimd worden, wat is de compensatie, hoe is het toezicht en de controle, hoe kan het gemeentelijk landschapsplan geïntegreerd worden in de landinrichting, hoe kunnen ecologische verbindingzones gerealiseerd worden. Graag zagen we een intensiever overleg tussen de dienst landelijk gebied en de gemeente, tussen landbouworganisaties en natuur- en milieuintstanties.*
- ◆ *Belangrijk is ook een tijdige en goede voorlichting in de streek. Hiermee creëer je draagvlak.*

Als gemeenten op deze manier professionele inzet leveren, hoeven

Ruilverkaveling Alphen en Riel maakt inhaalslag

In onze vorige Nieuwsbrief berichten wij u al over de onnodige schade die de uitvoering van deze ruilverkaveling aan het landschap heeft aangericht.

Onze kritiek hierop, en het daarop volgende overleg met de Landinrichtingsdienst leidde uiteindelijk tot een nootie, waarin de waarden van natuur en landschap beter beschermd worden.

Recent ontving Mark en Leij een brief van de Landinrichtingscommissie van de

Ruilverkaveling "Alphen en Riel", met daarin een overzicht van de uitvoeringsmaatregelen van het tweede deel van het landschapsplan.

De commissie heeft zich onze kritiek op de uitvoering van de ruilverkaveling blijkbaar aangetrokken, en heeft aanvullende maatregelen genomen.

Deze maatregelen omvatten in hoofdzaak:

- ♦ Het inplanten van ca. 25 verspreid gelegen landschapselementen met een totale oppervlakte van 30

hectare.

- ♦ Het inrichten van 16 hectare natuurterrein langs de Poppelsche Heide.
- ♦ Het verder inrichten van 5 hectare ecologische verbindingzones langs de Strijbeekse Beek en nabij de visvijver.
- ♦ Het aanbrengen van 2 kilometer laanboombeplanting.
- ♦ Het aanbrengen van circa 175 stuks bomen als extra compensatie voor wat nu nog geroid gaat worden.

Uw Bestuur

Mark en Leij komt op voor de natuur.

v.l.n.r. Frank Degenaar, Jacques Mathijssen, Johan Schaerlaeckens, Wim Cornelissen, John van Raak, Fred Froger en Albert Boer. Henk Cornelissen was verhinderd.

Autokosten

Het bestuur heeft een formule vastgesteld om tot een passende kilometervergoeding bij excursies e.d. te komen.

De vergoeding wordt vastgesteld op f 0,25 per kilometer, te betalen door vier inzittenden, inclusief de chauffeur. Bij eventuele onvolledige bezetting van de auto wordt het ontbrekende bedrag uit de kas aangevuld en aan de chauffeur uitgekeerd.

Het is de taak van de coördinator Activiteitencommissie de deelnemers aan een excursie aan deze regeling te herinneren. Hij verzorgt tevens een uitbetaling bij onvolledige bezetting.

Herfstwandeling Alphen

Op zondagmorgen 12 oktober kon excursieleider Henk Cornelissen zo'n 35 leden verwelkomen op onze herfstwandeling in de bossen van de Alphense Bergen, de Generaal en de Kwaalburgse Heide. Na een paar regenachtige dagen had de aktiviteitencommissie voor een lekker herfstzonnetje gezorgd. Henk had een mooie tocht uitgezet. Deze voerde langs de bovenloop van de Strijbeekse Beek en langs enkele poelen. Henk liet zien wat er in ruiilverkavelingsverband gebeurd was en nog staat te gebeuren.

met een spiegelte kun je de onderkant van een paddestoel goed bekijken.

Jac Rombouts ging in op de visie van het Waterschap wat betreft de bovenloop van de Strijbeekse Beek. We waren verheugd over het herstel van allerlei natuurelementen. Anderzijds konden we in de praktijk constateren welke desastreuze sporen de verdroging in het landschap trekt.

In de Alphense Bergen bezochten we o.a. de Fluitberg, de oude grafheuvel en het altijd water

houdende Heksenven. Henk liet zien dat Staatsbosbeheer zich steeds meer inzet voor een goed natuur- en bosbeheer. Zo was de Fluitberg in zijn oorspronkelijke staat hersteld, de grafheuvel afgeplagd, en wordt het amfibierijke Heksenven beter beheerd.

Henk moest zijn verhaal regelmatig onderbreken voor wat er zich in de lucht afspeelde. Zo zagen we meer dan 200 doortrekkende aalscholvers, een vliegshow van 2 haviken en een luchtgevecht tussen een havik en een sperwer. Op een

kale akker konden we twee tapuiten bewonderen.

Om een uur kon aktiviteitencoördinator Wim zijn broer Henk een fles wijn aanbieden voor de mooie en leerzame tocht. Het bleek weer eens dat onze streek vaak veel meer te bieden heeft dan we denken.

Een compliment nog voor de kleintjes die de tocht manmoedig uitliepen en al wandelend

Dialezingen

Dialezing kerkuilen

Op vrijdag 19 september verzorgde de heer Gerard van der Kaa een dialezing over de kerkuil.

Gerard is een van de twee provinciaal coördinatoren van het kerkuil-onderzoek in Noord-Brabant. Om 20.15 uur begon in de Ruif voor zo'n 55 belangstellenden de dialezing.

we hebben prachtige dia's gezien en zijn veel wijzer geworden over het wel en wee van de kerkuil.

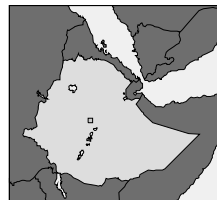
In de natuurvereniging Mark en Leij houden Wim Cornelissen uit Chaam en Hans van Loon en Albert Boer uit Alphen zich bezig met het plaatsen van nestkasten voor de kerkuil.

Weet u een geschikte lokatie voor het plaatsen van een nestkast, neem dan even contact op met Wim (0161-492390), Hans (013-5081744) of Albert (013-5082506). Ook waarnemingen van kerkuilen kunt u aan hen doorgeven.

Dialezing Ethiopië

Op vrijdag 7 november gaf ons lid Henk Laarhoven een dialezing over het Afrikaanse land Ethiopië.

Zo'n 35 aanwezigen konden nader kennismaken met de natuur en de

Waarnemingen in de streek

Salamanders en kikkers rukken op in bebouwde kom Chaam.

Steeds meer mensen bellen ons op met de mededeling: "Er zitten salamanders in mijn tuin". De aanwezigheid van een tiental poelen in en tegen de bebouwde kom en de vele particuliere vijvertjes in

een leuk idee dat je bedreigde diersoorten in je eigen achtertuin kunt helpen.

Ook stappen mensen steeds vaker van de stereotype steriele tuintjes af. De gazonetjes en rozenperkjes maken plaats voor wilde hoekjes, vogelbosjes en een amfibievijver.

achtertuinten hebben inderdaad voor een explosieve toename van kikkers en salamanders in de bebouwde kom van Chaam gezorgd.

Mensen die eenmaal salamanders in hun vijver hebben, vinden dat zo interessant dat de visvijver vaak verandert in een amfibieparadijsje. In kleine poelen en vijvertjes gaan vis en amfibieën nu eenmaal niet samen. Bijna alle vissoorten vreten het amfibiebroed. Vissen eten ook watervloeden die het water schoon en zuiver

Zo'n vijver hoeft immers helemaal niet groot te zijn. Ze vragen je dan hoe ze aan kikkers en salamanders moeten komen. Als je weet waar het vijvertje precies ligt, kun je vaak zeggen: "Wacht maar af, die komen vanzelf". De tuin moet dan natuurlijk niet omgeven zijn door een metershoge schutting.

houden.

Behalve een heldere vijver is het

In de volgende Nieuwsbrief vertellen we waarmee je bij het aanleggen

van een amfibievijver zoal rekening moet houden.

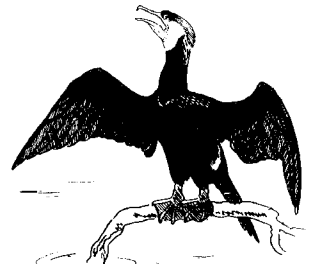
Koekoek

De begroeiing van de poelen rond Chaam heeft ook voor de terugkeer van de koekoek gezorgd. In die begroeiing broeden vogelsoorten als de heggemus en de spotvogel, die als gastheer voor de koekoek fungeren.

De koekoek staat nog niet op de rode lijst, maar goed gaat er het niet mee omdat zijn voedsel, harige rupsen, afneemt. Dit jaar zagen we voor het eerst dat enkele koekoeken regelmatig in de vroege ochtend al roepend heen en weer vlogen tussen de poelen aan de Kerkdreef en de poelen aan de Ulicotensweg, en daarbij de bebouwde kom overstaken.

Doortrekkende aalscholvers

Ad Jansen zag op 14 september een groep van ongeveer 40 doortrekkende aalscholvers boven Galder. Tijdens onze excursie in Alphen op 11 oktober zagen we

zo'n 220 doortrekkende aalscholvers.

Tot zo'n tien jaar geleden was het een zeldzaamheid dat we deze viseters in onze streek zagen. Met de explosieve toename van het aantal aalscholvers in ondermeer de

Oostvaardersplassen, wordt de kans op waarnemingen in onze streek veel groter.

De aalscholvers broeden in kolonies van vaak vele honderden vogels.

De kans wordt daarom steeds groter dat je in onze streek groepen doortrekkende aalscholvers kunt waarnemen in de lente en de herfst. Je kunt ze dan ook vissend op de Mark of op een van de zandwinningsputten aantreffen. In de buurt van de broedgebieden rondom het IJsselmeer proberen de beroepsvissers deze concurrent, overigens een beschermde vogelsoort, op de zwarte lijst te krijgen.

Ijsvogeltje

Hans Lambregts zag op 22 oktober een ijsvogeltje zittend op een

paaltje bij de Mark achter Galder. Een bijzondere waarneming, omdat het aantal ijsvogeltjes sterk was afgenomen na de laatste strenge winters.

Zeldzame zwammen

Rianne Lambregts maakte ons attent op een artikel over zeldzame zwammen in het oktobernummer van 1997 van het natuurblad Grasduinen.

Bij het artikel stonden een aantal mooie foto's van zeldzame zwammen.

Twee van deze foto's waren genomen in de bossen rond Alphen-

De fel oranje rupsendoder voedt zich met door zwamsporen geïnfecteerde rupsen, die nog net in de grond kunnen kruipen voor ze worden overwoekerd door een wirwar van schimmeldraden.

Chaaam. Het betrof de **rupsendoder** en de **geurende gordijnzwam**.

Henk Cornelissen vestigde onze aandacht op een aantal soorten paddestoelen tijdens de excursie in Alphen op 11 oktober.

Kent u overigens het verschil tussen zwammen en paddestoelen: Het bestuur van Mark en Leij kan enorm zwammen, maar niet paddestoelen. (vrij naar Frank Degenaar).

Das gesignaleerd!

Uit Alphen bereikte ons het bericht dat er recent een das is gesignaleerd langs de Oude Leij, op het landgoed "Ooievaarsnest".

De laatste das in onze streek is

verdwenen in 1982. Deze leefde in de bossen rond de Alphense Bergen en de Kwaalburgsche Heide.

Eind zeventiger jaren waren er nog sporen van een dassenburcht te zien in de gracht van de prehistorische ringwalheuvel op Kwaalburg.

Gezien het veranderend bosbeheer, en de toename van reservaatgebieden in onze streek, is het best mogelijk dat de das zich binnenkort weer in onze streek zal vestigen.

Hoornaar

Afgelopen zomer zijn er ook enkele

hoornaars waargenomen, en wel op een boomstomp langs de Heistraat, tesamen met een aantal vlinders.

De hoornaar is een zeer grote en mooie wespensoort, zo'n anderhalf keer groter dan een gewone wep.

Deze zeldzame soort is oranje van kleur, en nestelt dikwijls in omgevallen bomen. Net als alle andere wespesoorten is het een vleeseter.

Pestvogel

Let deze winter ook eens op de vogel die de voorpagina siert. De pestvogel is een wintergast zonder enige angst voor de mens. Enkele

Laarzenpad Merkske

Het Staatsbosbeheer is voornemens het toekomstig beekdalreservaat van het Merkske recreatief te ontsluiten ten behoeve van actieve, maar extensieve recreatievormen.

Men denkt aan wandel- en fietsroutes, laarzenpaden, paalkamperen en natuurgerichte attractiepunten.

Mark en Leij was uitgenodigd mee te denken. Helaas kwam de uitnodiging voor de eerste vergadering te laat, zodat we verstek moesten laten gaan.

Hoewel het gebied erg gebaat is bij rust, denk bijvoorbeeld aan onze aktie tegen motorcross, kan er plaats zijn voor extensieve, natuurgerichte recreatie.

Wel hebben we onze bedenkingen tegen de 15 meter hoge rondhouten uitzichtstoren, en een onderdoorgang van het Merkske, die deels bestaat uit een doorzichtige wand. Dit doet allemaal wat pretparkachtig aan.

Verder vinden we het belangrijk w e i - e n hooilandend goed uit te rasteren als daar wandelpaden door lopen.

Belangrijk vinden we ook, goed te onderzoeken welke rol landinrichting in de verwezenlijking van de plannen kan spelen. Mark en Leij is op 24 oktober apart door districtshoofd C. van Alphen uitgenodigd om te brainstormen over de

Mark en Leij Overleg

bosvruchten in de meegenomen emmertjes verzamelden.

Het zit wel snor met de toekomst van Mark en Leij.

Anneville

Op verzoek van baron Constant Rebeque heeft ons bestuur op 4 oktober een bezoek gebracht aan landgoed Anneville. Ter plaatse kregen we een interessante rondleiding.

Nieuw-Ginneken

Op verzoek van de Natuur- en Milieu Vereniging Nieuw Ginneken aan onze natuurvereniging Mark en Leij, hebben de beide besturen op 27 oktober van gedachten gewisseld over onderlinge samenwerking en uitwisseling van informatie.

Gemeente Alphen-Chaam

Op 24 november vond het tweede periodiek overleg plaats tussen onze natuurvereniging, voorheen de natuurwerkgroep Chaam, en bestuurders van de gemeente Alphen-Chaam.

Wij zullen u niet vermoeden met zaken als voorontwerpbestemmingsplannen, evaluaties, g e d o o g b e l e i d e n , hinderwetvergunningen, landschapsbeleidsplannen en dergelijke.

Het overleg werd door beide partijen als zeer opbouwend ervaren.

Een voornaam punt van kritiek blijft de controle op de naleving van de voorschriften op het gebied van natuur en milieu.

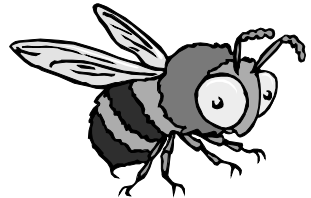
Het lijkt er op dat de gemeente nu meer wil doen dan enkel "de plaatjes inkleuren", waarna er vroeger zo ongeveer niets gebeurde. Blijkbaar neemt ook de gemeente

Meer planten voor onze honingbijen

Als bestuurlid van Mark en Leij, en van de Alphense bijenhouders heeft Henk Cornelissen er bij de Dienst Landelijk Gebied op aangedrongen het assortiment drachtplanten voor bijen uit te breiden.

Het betreft vooral gebieden die in het kader van de ruilverkaveling nog natuurlijk ingericht worden, zoals overhoeken en groenstroken langs de bovenlopen van de Strijbeekse Beek.

De Landinrichtingsdienst heeft

positief gereageerd op het verzoek van Henk.

Ook in het kader van "Samen voor Groen" heeft de gemeente Alphen-Chaam positief gereageerd op het aanbrengen van een zo groot mogelijk assortiment drachtplanten b i j t o e k o m s t i g e kavelgrensbeplantingen.

Bijen verrijken de natuur. Zij bestuiven de planten. Dit betekent meer bessen en vruchten, die weer vogels en zoogdieren aantrekken.

Info-avond Brabants Landschap

Carlo Braat van de Stichting Het Noordbrabants Landschap zal op vrijdagavond 12 december een lezing verzorgen over het wel en wee van het Brabantse landschap.

Eens was de Brabantse natuur ongemeen rijk, van kraanvogels in de nog vrijwel onontgonnen Peel tot bloemrijke graslanden in de beekdalen.

Wij hebben inmiddels geleerd hoe belangrijk natuur en landschap zijn voor de menselijke geest. Het is ontspannend om wilde planten en dieren gade te slaan in hun natuurlijke habitat. Steeds meer beseffen we dat meanderende beken en zompige moerassen meer zijn dan onontgonnen landbouwgrond.

Carlo's lezing, toegelicht met een kort diaklankbeeld, zal vooral gaan over hoe agrariërs, natuurbeschermers en gemeenten samen kunnen werken aan plattelandsvernieuwing.

Daarom heeft Mark en Leij vertegenwoordigers van deze groepen uitgenodigd voor deze bijeenkomst.

Er is ruimte voor discussie.

Lezing in "de Ruif", aanvang 20

Gezellige Ledenavond!

Het bestuur nodigt alle leden uit voor een gezellige nieuwjaarsbijeenkomst op vrijdag 9 januari, aanvang 20.00 uur in de zaal van de Ruif.

Om meteen gerust te stellen; het wordt *geen saai jaarvergadering* met uitgebreide discussies over punten en komma's in de statuten.

We proberen het formele gedeelte zo kort mogelijk te houden, hooguit een half uurtje. Behalve aan de weg timmeren voor natuur en landschap, vinden we het gewoon belangrijk veel aandacht aan de achterban te besteden.

Programma

Deze avond is dan ook opgezet als een gezellige nieuwjaarsbijeenkomst die de hele avond duurt. Een echte jaarvergadering volgt later nog.

Ook in letterlijke zin zullen we een **toest** uitbrengen op het nieuwe jaar. Wat kunt u zoal verwachten deze avond?

We beginnen met een kort **formeel gedeelte** van ongeveer 20 minuten met onder andere een terugblik, het ledenbestand, het financieel overzicht en de statuten.

Verder komen aan de orde de jeugdafdeling, de toekomstige activiteiten, waaronder de werkdagen in het Chaamse Bekengebied, en belangrijke informatie over de natuur- en plantencursussen.

U wordt natuurlijk ook in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen.

Verder openen we deze avond een **winkel** waar u tegen gereduceerde prijzen allerlei interessante natuurartikelen kunt kopen: Wat dacht u van een sweater of polo-shirt met het logo van Mark en

Leij? Of een potje gezonde echte honing?

In onze winkel krijgt u ook informatie waar en hoe u de beste kijker (met korting) kunt kopen. Verder nestkasten en voederplanken in allerlei maten en vormen, en nog veel meer.

"Gaat Mark en Leij commercieel?" zult u zich afvragen. Nee, verre van dat. Veel artikelen zijn in eigen beheer gemaakt en dus spotgoedkoop. De kleine winstmarge die we hanteren, vloeit in de verenigingskas, en komt zo weer ten goede aan de leden. Aktief als we zijn kan die kas best wat aanvulling gebruiken.

Ter inzage liggen ook onze **knipselkrant** en ons **fotoboek**, die door Wim en Elly Cornelissen worden bijgehouden. In de knipselkrant staan vele persberichten over natuur en landschap in onze regio sinds de oprichting van de vereniging. In het fotoboek vele foto's over onze activiteiten. U kunt deze avond ook foto's bijbestellen.

Verrassing

Het hoofdbestanddeel van deze avond is een **flitsende activiteit** waarover we op dit moment nog niet al te veel kwijt willen, maar die van het bekende Mark en Leij-niveau zal zijn.

We komen bijeen tussen 19.30 en 20.00 uur in de zaal van de Ruif. Behalve de bruisende nieuwjaarsdrank zijn de

Werkdagen

Zoals U in deze Nieuwsbrief kunt lezen gaat het goed met de natuurreservaten in het Chaamse Bekengebied. Er moeten deze winter echter nog een aantal belangrijke werkzaamheden gedaan worden, waarbij Natuurmonumenten best wat hulp kan gebruiken.

Het betreft vooral het knotten van kostbare, vaak verwaarloosde houtopstanden van knotwilgen en elzen. Na het knotten worden deze houtopstanden flink ruim uitgerasterd, zodat het vee er niet bij kan, en ze zich weer in alle vrijheid opnieuw kunnen ontwikkelen. De werkzaamheden

zullen onder supervisie van Natuurmonumenten uitgevoerd worden.

De Hero voorziet ons van een kop erwtensoep, en voor eventuele ongevallen is een verzekering afgesloten.

We werken één zaterdagochtend per maand, van ongeveer 9 tot 12 uur.

Actieve mensen, die op een gezellige wijze graag in en voor de natuur willen werken in een van de mooiste gebieden die onze streek kent, roepen wij hierbij op zich op te geven bij:

♦ Alphen: Albert Boer,
013-5082506.

Chaamse Beken

♦ Galder: Jacques Mathijssen,
076-5611483.

♦ Strijbeek: Fred Froger,
076-5612618.

♦ Chaam: Wim Cornelissen,
0161-492390
Johan Schaarlaeckens,
0161-492046.

Vertrek om 9.00 uur vanaf het Marktplein in Chaam.

Nadere inlichtingen kunt u krijgen bij Albert Boer, die namens Mark en Leij alles coördineert.

Wilt u actief bezig zijn in de natuur en weten wat Natuurmonumenten zoal in "ons gebied" doet, zorg dan dat u erbij bent!

Datums:

Dialezing amfibieën in de streek

Het stroomgebied van de Bovenmark vormt van oudsher een belangrijk leefgebied voor amfibieën. Van de dertien in Noord-Brabant voorkomende soorten kwamen er tot in de jaren tachtig tien soorten in deze regio voor.

De kikkers, padden en salamanders gebruikten voor hun voortplanting vooral de verspreid aanwezige veedrinkpoelen. Deze zijn echter door veranderend landgebruik en het invoeren van mechanische drinksystemen in onbruik geraakt en dichtgegroeid of gedempt. Dit heeft geleid tot het uitsterven van de boomkikker in het gebied, en tot sterke aantalsafnamen bij alle overige soorten, waaronder de Kamsalamander, die in het stroomgebied met uitsterven wordt

bedreigd.

Ook de verdroging van voorheen natte plaatsen en de verzuring van heidevennen hebben tot deze verarming bijgedragen.

Sedert een tiental jaren wordt getracht om verdere aftakeling van de amfibiefauna te voorkomen, met name door de aanleg van poelen.

Zowel bij particulieren als in terreinen van Het Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer zijn sindsdien in het stroomgebied honderden poelen gerealiseerd.

Een langlopend onderzoek aan een veertigtal van deze poelen, gegraven begin negentiger jaren in nieuwe reservaatgebieden binnen de Ruilverkaveling Baarle-Nassau, heeft aangetoond dat niet alleen de meeste amfibieën, maar ook veel andere dieren en planten van deze ontwikkeling geprofiteerd hebben.

Over de amfibieën in de streek, de poelenaanleg en de resultaten van het onderzoek wil ik graag meer vertellen.

Jeroen Stoutjesdijk

Datum: 27 Maart 1998, 20.00 uur.

Dialezing

Een van de meest bereide mensen in onze regio is Jan Vermeulen. Jan heeft voor Mark en Leij een compilatie gemaakt van verschillende natuurritten.

De fotouitrusting van Jan is professioneel, zodat we kunnen rekenen op een unieke natuurdiaserie van het zuidelijk gedeelte van Afrika.

De laatste paar jaar heb ik een aantal natuurritten gemaakt naar zuidelijk Afrika, waarbij ik Zuid-Afrika, Namibië, Botswana en Zimbabwe heb bezocht.

zuidelijk Afrika

In deze landen heb ik de meest bekende natuurreservaten bezocht, zoals het Etosha National Park in Namibië, het Kaap de Goede Hoop reservaat en het Kruger Park in Zuid Afrika, de Okavango Delta in Botswana en, last but not least, het Hwange National Park en de beroemde Victoria Watervallen in Zimbabwe.

Tijdens deze reizen heb ik vele dia's gemaakt van de flora en fauna, waarbij de nadruk vooral lag op vogels. Ik ben

immers een fervent vogelliefhebber.

Uit de duizenden dia's heb ik een selectie samengesteld die de natuurliefhebber zeer zal aanspreken. Ik nodig hierbij dan ook eenieder uit de dia-avond op 13 maart aanstaande te bezoeken, waarbij de natuur van Zuidelijk Afrika (vogels, zoogdieren, landschappen en mensen) zeer uitgebreid aan bod zal komen

Jan Vermeulen

Datum: 13 Maart 1998, 20.00 uur.

Plaats: De Ruif te Chaam.

De toegang is voor iedereen gratis.

Excursie naar Het Broek

Mark en Leij organiseert op **zaterdag 7 februari** een excursie naar Het Broek, om alle belangstellenden te laten zien wat

er allemaal gebeurd is. Naast Johan Schaerlaeckens zullen onze leden Jac Rombouts en Guust van der Steen uitleg geven.

We vertrekken om 9.00 uur per auto vanaf het Marktplein in Chaam, en zijn rond 12 uur weer terug.

Een bijzonder en zeldzaam plantje

Onder Nederlandse botanici is Chaam een bekende plaats vanwege zijn zeldzame planten.

Bioloog Aart van Putten is mede om die reden in Chaam komen wonen. Aart inventariseert al jaren de planten rondom Chaam voor Floron. Hij is natuurlijk lid van Mark en Leij, en we hebben hem bereid gevonden om, samen met Theo Schutte en Frank Degenaar, volgend voorjaar de plantencursus te verzorgen.

In onderstaand artikel gaat Aart nader in op een wel heel karakteristiek plantje; het Teer Guichelheil.

Blijft Teer Guichelheil behouden voor de gemeente Alphen-Chaam?

Teer Guichelheil (*Anagallis tenella*) is een zeer zeldzaam plantje dat ook nog eens ernstig bedreigd wordt doordat de oorspronkelijke groeiplaatsen verdwijnen. Een tiental leden van Mark en Leij hebben vorig jaar rond een vindplaats in de buurt van Chaam enkele beheersmaatregelen uitgevoerd, die een gunstig effect hebben gehad.

Een bijzondere verschijning

Teer Guichelheil is in menig opzicht een bijzondere verschijning. Oppervlakkig bezien is het maar een klein onooglijk plantje. Bijna het gehele jaar drukt het zich plat tegen de grond, waardoor het nauwelijks opvalt tussen het gras. Soms komen de draderige stengeltjes wat dichter tegen elkaar te liggen, waardoor pollen ontstaan. Maar dan nog blijft het een plant om gemakkelijk aan voorbij te lopen of om er zelfs er overheen te lopen. Niets wat er aan opvalt. Aan zijn verholten bestaan komt abrupt

een eind in juni. Vanaf dat moment verschijnen de eerste bloemen. Zo kan het gebeuren dat op een mooie zonnige warme dag in juni het gras ineens kleur krijgt.

Massaal openen zich dan de roze bloemen van het Teer Guichelheil. De frêle bloemen zijn relatief groot voor zo'n klein plantje. Een wonderschoon gezicht. Ook zijn naaste familielid, het Gewoon Guichelheil, heeft een uitgesproken voorkeur voor de zon. Ze bloeien alleen als de zon schijnt. De planten krijgen daardoor iets vrolijks.

Zeldzaam

Guichelheil wordt gerekend tot een bijzondere familie: de sleutelbloemen. Bijna alle vertegenwoordigers uit deze familie zijn zeldzaam, mooi, beschermd of verdwenen.

Ook Teer Guichelheil is zeer zeldzaam. In de flora van Heukels wordt de plant gerekend tot de rode lijst code 2. En dat is behoorlijk zeldzaam (rode lijst code 0 betekent uitgestorven, 1 is zeer zeldzaam, en dit gaat zo door tot code 5). Ook volgens de "flora van Noord-Brabant" blijkt dat het een bijzondere verschijning is binnen

onze gemeentegrenzen. Cools vermeldt geen vindplaatsen rond Chaam. Zie kaderstukje.

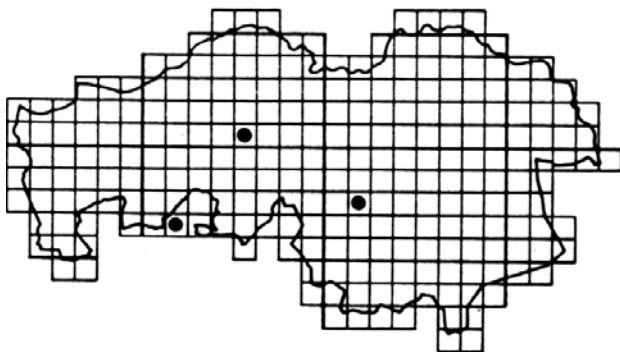
Bedreigd

Botanisch dus zeer interessant, en van internationale betekenis, een kostbaar kleinnood om te koesteren. Het Teer Guichelheil worstelt evenwel met een groot probleem: het komt tegenwoordig vooral voor op plaatsen waar het zich nauwelijks meer kan handhaven. Het heeft een voorkeur voor natte voeten, zoals in kalkhoudend kwel,

en het haat meststoffen. En daar ontstaan de problemen; de weilanden worden veelal overbested en snel overwaterd. Eén van de huidige groeiplaatsen zal tengevolge van de geschetste problemen binnen een paar jaar volledig zijn verdwenen. Ook de toenmalige gemeente Chaam zag geen mogelijkheden om deze groeiplaats te redden.

Redding?

Het lijkt wel alsof de plant zijn penibele situatie helder kan overzien, want het heeft zich uiteindelijk maar gevestigd in een

natuurgebied dat in bezit is van Natuurmonumenten.

In nauw overleg met de opzichter van Natuurmonumenten, Hans Hofland, heeft Mark en Leij onmiddellijk een beheersplan doorgesproken en vervolgens ook uitgevoerd.

Het betekende voor de mannen van Mark en Leij een dag hard werken. Wilgen en elzen moesten worden uitgegraven, terwijl ook nog eens de bovenlaag van het weiland in de directe omgeving werd afgegraven. Sommigen gingen daarbij zelfs zo fanatiek tekeer dat het solide Brabantse gereedschap er niet tegen bestand bleek.

De noeste inspanningen zijn uiteindelijk beloond. Nu, ongeveer een jaar na de ingreep, kunnen we vaststellen dat de ingreep zeer succesvol is gebleken. De groeiplaats is duidelijk groter geworden.

Nu maar hopen op een natte warme winter, en wie weet kunnen we het Teer Guichelheil definitief bijschrijven in de flora van onze nieuwe gemeente Alphen-Chaam.

Aart van Putten

Aart heeft inmiddels ook Natuurmonumenten ingelicht over het wedervaren van *Anagallis tenella*, en een aantal beheersmaatregelen voorgesteld.

Teer guichelheil

Anagallis tenella (L) Murray

Komt voor in slechts 3 uurhokken. Zeer zeldzaam in de Kempen: Nabij Zundert (Pannekoek, 1979), Middelbeers (Beckers/Sipkes, 1981) en Dongen (P. van Ruth, 1988).

Soms met zeer veel exemplaren (nabij Middelbeers). Vroeger op meer plaatsen in de Kempen, alsook in de noordelijke rivierkleigonden: voor 1950 in 17 uurhokken, en na 1950 ook nog nabij Oisterwijk, Nieuwkuijk en Biest en Houtakker (ANF 2 p.61).

Vroeger in beekdalschraallanden (voor het laatst in 1961 nabij Biest en Houtakker), aan oevers van vennen, in moerassige dopheidevelden, op grazige plekken in forten (o.m. nabij Halsteren en Steenberg) en langs een wiel nabij Nieuwkuijk.

Na 1970 langs een greppel nabij Zundert, op een beektalud nabij Middelbeers en een sloottalud nabij Dongen.

Bedreigde aandachtsoort!

Bron: atlas van de Noordbrabantse flora, Joost M.A. Cools, 1989.

De plantencursus

Deze cursus bestaat uit vier dinsdagavonden. De bedoeling is de deelnemers wegwijs te maken in het op naam brengen van planten uit onze inlandse flora.

Hiertoe wordt gebruik gemaakt van het beroemde botanische standaardwerk "de Flora", geschreven door ondermeer Jac P. Thijssse. Tijdens de cursus zal door Mark en Leij voor voldoende boeken worden gezorgd.

De cursus begint met een theorieavond waarop Aart van Putten de deelnemers de hoofdzaken van het determineren van planten zal bijbrengen. Daarna volgen enkele excursies in verschillende biotopen in onze streek, waarbij een en ander door de deelnemers in de praktijk gebracht kan worden. Hierbij zullen Theo Schutte, Aart van Putten en Frank Degenaar ondersteuning geven.

Omdat determineren van planten, zeker voor beginners, nog niet zo eenvoudig is, hopen we door het aantal deelnemers te beperken tot een twintigtal, iedere deelnemer toch voldoende aandacht te kunnen geven.

Het is de bedoeling de cursus nog een aardig staartje te geven met een juni-excursie naar het Nederlandse planten-walhallia Limburg. Daarover later meer.

Datums:

5 mei, di: theorieavond, 20.00 uur

12 mei, di: excursie, 19.00 uur

19 mei, di: excursie, 19.00 uur

26 mei, di: excursie, 19.00 uur

juni, za/zo: dagexcursie Limburg

CAFE DE RUIF

CHAAM

Ulicotenseweg 10 4861 RT Chaam Tel. 0161 491209

in deze Nieuwsbrief:

Het Broek nu een volwaardig reservaat	1
Natuuragenda	1
Win-win	2
Natuurontwikkeling in het Markdal	3
Gemeente Alphen-Chaam start project "Samen voor Groen?"	4
Ruilverkaveling Alphen-Riel maakt inhaalslag	6
Uw bestuur	6
Autokosten	6
Herfstwandeling Alphen	7
Dialezingen	7
Waarnemingen in de streek	8
Laarzenpad Merkske	10
Overleg Mark en Leij	10
Meer planten voor onze honingbijen	10
Info-avond Brabants Landschap	11
Gezellige Ledenavond!	11
Werkdagen Chaamse Beken	12
Dialezing amfibieën in de streek	12
Dialezing zuidelijk Afrika	13
Excursie naar Het Broek	13
Een bijzonder en zeldzaam plantje	14
Plantencursus	15
Gegevens natuurvereniging Mark en Leij	16

NATUURVERENIGING MARK EN LEIJ

De natuurvereniging streeft de volgende doelstellingen na:

- Het beschermen, versterken en uitbreiden van de natuur- en cultuurhistorische waarden van het landschap in en rond het gebied van de gemeenten Alphen-Chaam en Baarle, in de ruimste betekenis.
- Het beschermen en verbeteren van de leefomgeving in dit gebied voor mensen, flora en fauna en het historisch erfgoed.
- Het vergroten van de kennis van de natuur- en landschapswaarden in dit gebied en het verbreiden van deze waarden en kennis onder een zo breed mogelijke bevolking.

individueel lidmaatschap: f 25,- per jaar.

gezinslidmaatschap: f 35,- per jaar.

Aanmelding telefonisch of schriftelijk bij het secretariaat.

voorzitter:

Johan Schaerlaeckens, Chaam

secretaris: John van Raak, Chaam

penningmeester: Jacques Mathijssen, Galder

secretariaat:

Postbus 24, 4860 AA, Chaam
tel. 0161-491803

COLOFON

De "Mark & Leij Nieuwsbrief" is het verenigingsblad van de natuurvereniging Mark en Leij, en verschijnt 4 maal per jaar. Overname van artikelen is uitsluitend toegestaan na toestemming van de redactie.

oplage: 190 exemplaren

redactie: John van Raak, Guus Degenaar en Johan Schaerlaeckens

reproductie: Copy-Net Breda B.V.